

Klagenemnda for krav om kompensasjon og billighetserstatning
for psykiske belastningsskader som følge av deltakelse i
internasjonale operasjoner

Unntatt off., jf. offl § 13.1 jf. fvl § 13.1

VEDTAK

Klagesak nr.: 4/2012

Klager: [REDACTED]

Klagers prosessfullmektig: Advokat Olav Stake

Klagen gjelder: Krav om ytterligere kompensasjon etter forskrift
2009-12-22 nr. 1768 om særskilt
kompensasjonsordning

Beslutningsdato: 21. juni 2012

I behandlingen har deltatt: Anne Stine Eger Mollestad
Eva Klepsland Drageset
Odd Helge Olsen
Trond Jørgensen

Konklusjon: Klagen tas ikke til følge. Saksomkostninger for
klageomgangen dekkes i sin helhet.

***

1. Sammendrag av sakens faktiske sider

Klagen gjelder krav etter forskrift 2009-12-22 nr. 1768 om særskilt kompensasjonsordning for psykiske belastningsskader som følge av deltakelse i internasjonale operasjoner (kompensasjonsforskriften) og krav etter forskrift 2004-12-02 nr. 1563 om billighetserstatning.

██████████ født ██████████, heretter kalt skadelidte, deltok i FN-tjeneste i ██████████ fra ██████████ til ██████████. Han var «geværmann» under tjenesten i ██████████, og arbeidet bestod blant annet i å rydde miner, patruljere for å avsløre mulige bakholdsangrep, stå på observasjonspost samt kontrollpost. Skadelidte har opplyst at han hele tiden var på vakt og tenkte at det kunne bli krig når som helst. Han føler at flere situasjoner har satt sitt preg på ham, og nevner blant annet at han så restene av en mann som hadde gått på en mine. Da han kom hjem slet han med å få sove ordentlig. Han begynte å drikke for å få sove. Han brukte også beroligende medisin, diazepam, en liten stund, før han gikk over til å bruke hasj i kombinasjon med piller og senere også amfetamin. Dernest gikk han videre til heroin som han tror han begynte med et par år etter at han var kommet hjem fra ██████████, og fortsatte med dette inntil han begynte på metadon i LAR-behandlingen. Skadelidte har også hatt et rusproblem forut for tjenesten med marihuana og alkohol fra 10 års alderen.

Skadelidtes hukommelse om jobb etter ██████████ er noe uklar. Han begynte på folkehøyskole, men fullførte ikke. Han fikk jobb på en fabrikk, men ble sagt opp etter noen måneder, da han til en firmafest hadde kommet i håndgemeng med en mann og hadde revet skjorten av ham. Deretter jobbet han på ██████████ i et eller to år, men ble sagt opp. Han fikk så tiltaksjobb via kommunen/arbeidskontoret og det var den siste jobben han hadde, fordi han da hadde begynt å ruse seg og ikke hadde noen interesse i å arbeide. Han har fått innvilget uføretrygd og har kjøpt sin egen leilighet for billighetserstatning etter ██████████-oppholdet.

I forbindelse med krav om kompensasjon på grunn av psykiske senskader etter FN-tjenesten, ble det innhentet spesialisterklæring fra psykiater Svend-Ole Nielsen i samsvar med mandat for den særskilte kompensasjonsordningen. Dr. Nielsen konkluderte med at skadelidte har diagnosen vedvarende personlighetsforandring etter katastrofale livshendelser og at 50 % av hans aktuelle psykiske plager kan tilskrives FN-tjenesten. Den samlede medisinske invaliditet ligger mellom 25 og 30 %, og herav skyldes høyst 50 % av dette FN-tjenesten. På bakgrunn av dette ble skadelidte tilkjent 50 % av full kompensasjon. I rettidig klage anføres det at skadelidte har krav på full kompensasjon da hele hans uførhet skyldes FN-tjenesten.

Skadelidtes advokat møtte for klagenemnda under behandlingen av klagen og redegjorde for sitt syn på saken. Det ble anført at skadelidte hadde en sårbarhet for rus som ble utløst av tjenesten og da skal man ta skadelidte som han er. Videre ble det anført at det ikke har tilkommet andre hendelser i skadelidtes liv som kan forklare utviklingen. I tillegg ble det vist til Forsvarsdepartementets vedtak i sak 2010/02194-3/FD I 4/SRO og anført at man også i denne sak må gi full kompensasjon.

2. Klagenemndas vurdering

Det legges innledningsvis til grunn at skadelidte har en varig psykisk belastningsskade som følge av tjenestegjøring og han er i dag 100 % ervervsmessig ufør. Det sentrale spørsmålet i saken er om hele uførheten kan tilbakeføres til tjenesterelaterte psykiske belastningsskader.

De nærmere krav til årsakssammenheng utledes av den alminnelige erstatningsrett. Erstatningsretten bygger på betingelseslæren. Etter betingelseslæren vil tjenesten være årsak til den psykiske belastningsskaden skadelidte lider av, dersom den har vært en nødvendig og

tilstrekkelig betingelse for uførhetens inntreden. Det er den skadelidte som bærer bevisbyrden for at det foreligger en slik nødvendig og tilstrekkelig årsakssammenheng. Årsakskravet mellom en handling og en skade er vanligvis oppfylt dersom skaden ikke ville ha skjedd om handlingen tenkes bort. Handlingen er da en nødvendig betingelse for at skaden inntreffer, jf. eksempelvis Rt. 1992 s. 64. Kravene til bevisene for å konstatere årsakssammenheng er lempeligere etter kompensasjonsordningen, jf. Forsvarsdepartementets tolkningsnotat av 22.11.2010, hvor det heter: «*Da de fleste kravene under kompensasjonsordningen ligger langt tilbake i tid, skal beviskravet praktiseres lempeligere enn etter et krav under det alminnelige erstatningsmessige grunnlag.*»

I den innhentede spesialisterklæringen fremholder dr. Nielsen at det foreligger predisponerende faktorer som vurderes å ha vært medvirkende faktorer for utviklingen av skadelidtes aktuelle tilstand.

Slik nemnda forstår dette hadde skadelidte et inadekvat atferdsmønster før han han reiste til [REDACTED]. Han hadde en tøff oppvekst med en far som misbrakte alkohol. Skadelidte begynte selv å røyke marihuana og drikke alkohol i 10 års alderen. Han skulket skolen, likte ikke å bli fortalt hva han skulle gjøre og deltok i slåsskamper. Da familien emigrerte til [REDACTED] og bodde der i cirka 7 år, trivdes ikke skadelidte. Forut for tjeneste opplevde han å få sparken fra jobben, fordi han av og til ble hjemme og «tok seg en tredagers» fordi bråket hjemme i familien gjorde at han ikke fikk sove.

Dette reiser spørsmål ved om skadelidte ville ha vært helt eller delvis ervervsufør og ha utviklet samme rusmisbruk også om FN-tjenesten tenkes borte.

Det alminnelige utgangspunkt er at man ser bort fra det bidrag i skadeforløpet som skadelidtes tidligere helsetilstand selv representerer. Unntak gjøres for så vidt lidelsen uansett ville ha utviklet seg. I juridisk teori er det blant annet hevdet at «[h]vis det er en latent egenskap som likevel ville øket i omfang, men som på grunn av skaden utvikler seg raskere, blir skadevolderen bare ansvarlig for den utvikling hans skade er årsak til», jf. Lødrup; Lærebok i erstatningsrett 6. utg. s. 344.

Det leder ikke til noen begrensning i erstatningsansvaret om skadelidte var særlig sårbar, slik at konsekvensene av den psykiske belastningen derfor er mer omfattende for skadelidte enn for de fleste andre. Nemnda viser til sine vurderinger i bl.a. sak 18/2011. Dersom skadelidte har en særlig mottakelighet som må anses som den helt overveiende årsak til utviklingen av skaden eller sykdommen, kan sårbarheten likevel tillegges vekt. Hovedregelen er dog etter alminnelig erstatningsrett at skadelidte har krav på full erstatning selv om skaden delvis skyldes at skadelidte har vært særlig mottakelig. Skadevolder må ta skadelidte som han er. Skadevolder må altså yte full erstatning, der skaden er utløst av ansvarshendelsen, også der skaden blir mer omfattende enn for en normalt motstandsdyktig person. Dersom sårbarheten har realisert seg i en medisinsk invaliditet som forelå forut for den skadevoldende begivenhet, eller disposisjonen for utvikling av sykdom eller skade har vært en vesentlig og aktivt virkende årsaksfaktor ved utviklingen av den aktuelle skade, skal den dog hensyntas.

Dr. Nielsen konkluderer med at 50 % av de psykiske lidelsene kan tilskrives tjenesten. Når det gjelder de øvrige 50 % peker han på et årsaksbilde sammensatt av flere faktorer, med hovedvekt på rusmiddelbruk og ustabil arbeidsevne. Han fremholder også at [REDACTED]-oppholdet neppe har vært en nødvendig betingelse for utviklingen av rusmiddelmisbruket, og at dette i det hele mest sannsynlig skyldes andre årsaksfaktorer. Dr. Nielsen konkluderer med at det på bakgrunn

av skadelidtes livshistorie ville bli feil å hevde at han ikke ville ha havnet i rusmisbruk om ██████ tenkes bort.

Når det er konstatert at skadelidte er påført en skade som skyldes tjenesten og denne har medført ervervsuførhet, bærer skadevolder bevisbyrden for at skadelidte uansett ville ha blitt helt eller delvis varig ervervsmessig ufør. Det vises i den sammenheng til Rt. 1999 s. 1473. Saken reiser spørsmål ved om skadelidte hadde en sårbarhet for utvikling av rusmisbruk og et atferdsmønster som ville ha påvirket hans ervervsevne uavhengig av tjenesten eller om dette hadde manifestert seg allerede før tjeneste, slik at skadelidte hadde en inngangsinvaliditet. Etter nemndas vurdering er det tilstrekkelig grunnlag for å tillegge skadelidtes inadekvate atferdsmønster forut for tjenesten betydning. Skadelidtes oppvekst med en far som hadde et omfattende alkoholmisbruk, skadelidtes oppvekstproblemer i ██████ samt hjemkomsten til Norge uten mor og far, tidlig rusmisbruk med debut fra 10 års alder, problemer med skole og jobb er så massive utfall før tjenesten at det er grunn til å tillegge dem vekt. Selv om man skulle legge til grunn at skadelidte ikke hadde utviklet et misbruk som medførte en inngangsinvaliditet før tjenesten, anses hans sårbarhet for alkohol- og rusmisbruk å ha manifestert seg før FN-tjenesten. Hans inadekvate atferdsmønster og tøffe oppvekst etablerer tilstrekkelig sannsynlighetsovervekt for en uansett utvikling. Det var ikke massive påkjenninger under tjenesten som utløste rusmisbruket. I den forbindelse vises det til at ██████-oppholdet ikke synes å ha vært preget av sterke enkelthendelser, men at det har vært tale om en opplevd vedvarende frykt. Han begynte å falle ut før tjenesten og for nemnda fremstår hans vanskelige barndom som den vesentlige bidragsyter til hans uførhet. Hans atferdsmønster forut for tjeneste samsvarer sterkt med hans senere atferdsmønster etter tjeneste. Det har således kun skjedd en kontinuerlig utvikling, og nemnda kan ikke se at det har vært spesielle forhold under tjenesten som har medvirket til hans totale uførhet. Etter nemndas syn har SPK allerede utvist en betydelig grad av lempelighet i sitt vedtak.

Nærværende sak skiller seg fra Forsvarsdepartementets vedtak i sak 2010/02194-3/FD I 4/SRO og klagenemndas vedtak i sak 18/2011, og de vurderinger som der er gjort. I den anledning fremheves at skadelidte i denne saken har hatt en rusbruk og et atferdsmønster forut for tjenesten som har hatt innvirkning på hans ervervsevne og funksjonsnivå, og at det ikke er massive påkjenninger under tjeneste som utløste rusmisbruket, slik tilfellet var i de ovennevnte sakene. Tvert imot er det allerede etablert et atferdsmønster forut for tjeneste som synes å være årsak til skadelidtes tilstand i dag.

Klagen tas etter dette ikke til følge.

Det er fremsatt krav om dekning av utgifter til juridisk bistand for klageomgangen stort kr 21.975 inkl. mva. Kravet gjelder en tidsbruk på 9,5 timer. I tillegg er det fremsatt krav om dekning av reiseutgifter med kr 600. I henhold til forskrift av 24. juni 2011 om klagenemnda § 11, dekkes rimelige og nødvendige utgifter til juridisk bistand i anledning klageomgangen. Nemnda har ingen merknader til kravet. Utgiftene dekkes i sin helhet.

3. Konklusjon

Klagen tas ikke til følge.

Vedrørende saksomkostninger utbetaler SPK kr 21.975 inkl. mva. for kostnader ved juridisk bistand i anledning saken og klagen. I tillegg utbetaler SPK reiseutgifter på kr 600.

Vedtaket er enstemmig.

***

Oslo, 9. juli 2012

Anne Stine Eger Mollestad
Klagenemndas leder